

KUPARIPARTA

PÄIVI SIHVOLA

Kupariparta

Päivi Sihvola

Kupariparta

Itsenäinen jatko-osa teokselle Kuume

PÄIVI SIHVOLA

Kuume. E- ja äänikirja. Saga Egmont, 2022.

Purmojärven Isopelliset I ja Alinan tarina. BoD, 2022.

Purmojärven Isopelliset II - Sukutaulut. BoD, 2022.

Kirjeitä Karjalasta - Amerikansuomalaisen Saaren perheen kolme poikaa Neuvosto-Karjalan ihannevaltiota rakentamassa 1930-luvulla. Siirtolaisuusinstituutti, 2020.

Romukultaa. Runokokoelma. Mediapinta, 2019.

Holopaisen hymy. Novellikokoelma. BoD, 2017.

Kattikirja. Lasten runo- ja kuvakirja. BoD, 2016.

Himskatin kauttakulkauppa. Lasten runo- ja kuvakirja. BoD, 2015.

Kuume. Romaani. Edico Oy, 2011.

Soomannin Ville ja muita tuttuja. Etelä-Pohjanmaan järvisseudun murteella kirjoitettu teos. Kirja kerrallaan, 2009, uudistettu painos. BoD, 2016.

KINNUSEN nimellä

Jääsumupilarit. Runokokoelma. Pilot, 2001.

Ota minut nimeesi. Runokokoelma. Runogalleria, 1999.

Neitseellisen miehen unet. Runokokoelma. Runogalleria, 1999

© 2023 Päivi Sihvola

Kannen suunnittelu ja toteutus:

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-1917-6

I OSA

1

– Pappas pisti lusikat jakohon, häipy sen siliän tiän, mutsi sanoo ja istuu keittiön pöydän ääreen, josta sen katse naukiutuu virkattuihin ikkunaverhoihin.

Inkeri näyttää vanuneelta kuin ukin armeijan aikainen jalkarätki. Ei ole edes hiuksiaan kammannut. Sukat kirkuvat erivärisinä. Tiskialtaassa lojuu likaisia astioita, jotka kerjäävät vettä ja fairya.

Minun käy mutsia sääliksi ja se on uusi tunne Inkeriä kohtaan.

– Alota ny kuuskymppisenä elämä aluusta, Inkeri tirahtaa ja kaivaa esille nenäliinan. – Ylypeyttäkää oo jäljellä yhtähän, ku nuan kohorel-lahan. On viäty ihmiseltä arvokkuus.

– Tuskin sä kauhean onnellinen olit, tokaisen. Otan jääkaapista jogurtin ja vien sen Paavolle olohuoneen perälle, jossa poika katsoo piirrettyjä televisiosta.

Kun palaan keittiöön, Inkeri istuu edelleen pöydän äärellä hartiat lyyssä ja räpeltää kulunutta vahakangasta. Seinäkello raksuttaa vinossa ja jätättää. Mutsi ei ole muistanut sitä vetää.

– En mä tiärä. Mistä sä niin päättelet? Inkeri nostaa katseensa, joka on surua täynnä. Kukaan ei enää odota, ei kaipaa eikä muista, sen silmät huutaa.

– Eihän se ollut koskaan kotona. Aina verstaalla, kun sille soitti, muistelen miten olin jo pitkään ihmetellyt miksi pappaa ei näkynyt edes vilaukselta missään.

– Oishan se ny voinu reheristi kertua aikaasemmin. Tuata jatkuu tiäs kuinka kauan eikä oo halastua sanaa pukahtanu.

– Mitä te aiotte tämän talon kanssa? Pistää myyntiin vai?

Katselen ympärilleni lapsuuteni kotia ja sen ihmeen pieniksi käyneitä sei-niä. Se on joskus ollut hieno talo, nyt vaan tarvitsee päivitystä, pientä pintaremonttia.

– Eihän tästä ny saa mitään. Maalit lohkeiloo nurkiista, naarmuuset parketit, hirviän kuluneet kaapit. Melekehen alakuperäses kunnoos koko rakennus.

Minä koitin isälles sanua, jotta keittiöki pitääs uusia, mutta sama ku ois seinille puhunu. Ei sitä kiinnostanu mikään täs tuvas. Sen asiat aina retajaa. Verstaasa son jo kuulemma myyny. Uuren morsmaikkusa kans ny Taimaas, höh!

– Vai sillä viisiin, huokaan ja kuljetan sormiani pitkin keittiön seinää, pitkin lapsuuttani, jolloin kuvittelin, että syvällä koolauksien takana asui seinän henki, ystävällinen, pieni ukko tupsulakki päässä. Muis-tan miten silloin katselin keittiön ikkunasta lokakuuta ulkona ja ajat-telin, että punaisista ja keltaisista pisaroista syntyy uusi syksy.

– Se muuttaa sua lähelle, ku ne tuloo siältä reissuusta. Sillä uurella on asunto Tikkurilas. Mulle jää ny tämä kaikki, ei isääs ottanu mukaasa ku rytkynsä, jotakin työkalujansa ja autosa tiätysti.

– Kuule, sä menet nyt suihkuun ja laitat sen jälkeen tuon tukkas kun-nolla. Rupee nyt ryhdistäytyyn! Tiskaan sillä aikaa ja vähän siivoan tääl-lä. Mutta tiedoks sulle vaan, että mulla on sama homma. Erotaan Esan kanssa, laukaisen ja kiristän suutani valmiina kiivaaseen sanaharkkaan.

– Että mitä?

– Olen jättänyt erohakemuksen ja hommannut työsuuhdeasunnon, jos-sa pääsen alkuun.

– Millon sinoot tämän teheny?

– Viikolla jätin hakemuksen ja asunnon sain muutama päivä sitten. Vien loput tavarat sinne, kun palataan täältä. Me ollaan muutettu Paa-von kanssa pois kotoa.

– Voi hyhren kerran! Että tämäki ny vielä. Ookko täysis järiissäs? In-keri haukkoo henkeään ja heiluttelee päätään puolelta toiselle. Sen mart-tyyrin katse kiertää pitkin kattoa.

Se varmaan mieltii mitä ihmisekki ny sanoo, ku molemmat eruaa yhtä aikaa sekä äiree että tytär.

Mikä häpiä!

Lähistöllä asuu suulas eukko, joka usein julistaa, että yhteiskunnan pohjasakkaan kuuluvat pultsarit, työttömät, eronneet ja yksinhuoltajat,

kaikki samaan laariin vaan. Inkerikin oli joskus yrittänyt panna kamppoihin, mutta jäi kirkkaasti toiseksi sille moottoriturvalle. Inkeri sanoi siitä ihmisestä kerran: "Se akka on toimes jokahitten asioosta alvariisa ja son sitte sikaanen ihiminen. Sillon aina niin likaane kaatiki."

– Ei ois kannattanut ikinä mennä Esan kanssa yksiin. Ei ikinä, korostan viimeisiä sanoja kovalla äänellä.

– Ethän sä ny nuan voi sanua, sentäs Paavon isä. Eihän sulla ois Paa-voakaan sitte, Inkeri näyttää loukkaantuneelta.

– Paavo on ainut hyvä asia tästä yhtälöstä. Kaikki muu ollut yhtä helevettä.

– Mutta Esahan on niin miällyttävä ja hyvästä perheestäki.

– Hirviö se on, joka hakannu mua ja tehnyt vaikka mitä, hiljennän ääntäni ettei Paavo kuulisi.

– Tuata on vaikia uskoa, Inkeri tuhahtaa aivan kuin olisin sanomiseni vetänyt taikurin hatusta tai nähnyt vaan painajaista.

– Sinähän et pahaa sanaa siitä äijästä usko. Sulla on joku pakkomielle, että mun pitäis sen kans kitua loppu elämäni. Kaikki vika aina mussa, omassa lapsessasi eikä Esassa mitään, nousen ylös ja kävelen ikkunan luo. – Kaikenlaisia äitejä sitä onkin, mutta tiedä se, en enää jalallanikaan astu saman katon alle sen ukon kanssa. Sano mitä sanot ja piste!

– Johan ny, Inkerin suu jää auki. Mutta sillä on täysi tekeminen oman eronsa kanssa, ettei jaksu siunailla enempää. Se menee kiltisti suihkuun ja antaa minun siistiä asuntoa.

Vien sillä aikaa reppuni vintille, jossa Paavon kanssa nukumme. Katshadan vintin ikkunasta lähes autiolle tielle, jossa hurhahtaa auto harvakeltaan. Lenkkeilijöitä ja pyöräilijöitä liikkuu tiheämmin. Kuolleelta tuntuu koko paikka, kun muistan millainen kuhina siellä lapsuudessani kävi. Liikenne on siirtynyt uudelle tielle, joka kulkee ulkorakennuksen takaa. Kotipihakin näyttää lähes asumattomalta. Inkeri on järkytyksensä keskellä saanut laitettua muutamat kanervat ruukkuihin ja amppelin poraspäähän roikkumaan. Palaan alakertaan.

Suihkun jälkeen Inkeri vaikuttaa rauhoittuneelta kylpytakissaan. Se on vajonnut ajatuksiinsa ja pöyhii pyyheliinalla märkiä hiuksiaan.

– Mitenkä tästä pääsis etiäpäin? Oon aivan tuuliajoolla, tyhyjän päällä ny. Kauhiaa, että tualla laalla jätetähän ku nalli kallioolle.

– Se on myöhäistä itseänsä surkutella enää. Kuinka te nyt meinaatte talon myynnin kanssa oikein? kysyn uudelleen samalla, kun huomaan ruokakaapissa jauhojen, ryynien ja sokerien keskellä kaksitoista pakettia Juhla Mokkaa. Inkeri on niitä vetänyt tarjouksesta, kun ei ikinä kuulemma tiärä milloon tuloo huanot aiat.

– Kai se menöö myyntihin eikä se tiätenkää näin talavia vaste mee kaupaks. Mä vissii asun täs sen aikaa ja muutan sitte vaikka Vaasahan aina väliillä Irmelin tykö.

– Kukahan tässä lumityötkin tekee ja kaikki muut pihahommat? mu-rehdin katsoessani valtavia lehtikasoja pihalla, jotka vielä haravoimatta ja kohta tulisi lumi.

– Tua naapuri on luvannu helepata, Inkeri nyökkää seuraavaan taloon päin ja näyttää mielteliäältä.

– Muistathan sä Ellin, tuosta pari taloa etiäpäin? Sen, jokon aina niin hiano, jotta kusasooki vaa nästytkin kulumahan.

Nyökkään.

– Sen miäs kans lähti lipettihin, löys jonkun nuaremmen. Elli ei oo selevinny siitä viäläkää, vaikkon menny jo viis vuotta. Se kulukoo kyliillä ku joku kummajaanen ja kitisöö, jotta näin piti käyrä neliänkymmenen vuaren jäläkehen. Turkikset niskassa se lipittää kaffia kioskillä ja säälii ittiänsä äänehen. Tuasta se mennä tojotti ohi eikä ees tervehtiny. En mä nuan outokantooseks halua.

– Etkä rupeakaan. Kyllä susta sisua löytyy. Nyt jo istutkin suurem-massa. Et sä ole mikään ikäloppu. Yhtään ei tiedä mitä elämä vielä tuo eteen, lohduttelen.

– Ykskään miäs ei oo tuammoose rääkymisen arvoonen ku Ellin, mi-noon sitä miältä, vaikka tämä kauhiaa onkin!

– Te ootte papan kanssa niin erilaisia. Ihme, että on näinkin kauan kestänyt. Etkö ole vielä kukaan kertonut Kirsille ja Erjalle?

– No kyllä minä mainittin.

– Mitäs ne sano?

– Olihan ne järkyttyny. Molemmat pisti välit poikki isänsä tykkänään.

Kirsikin tuumas, että hilijaasis vesis se paha kala ui. Ku se Lasse on aina ollu vaitoonen.

– Jassoo, että semmosta.

– Ja soot tiätysti isääs pualella, sen lapatossun.

– En ole kenenkään puolella. Ymmärrän vaan tapahtuneen. Ei tässä nyt tarvi mitään puolia valita. Ei maailma tähän lopu.

– Jos ois nuarempana tullu ero, niin siinois vielä ollu orotettavaa elämältä, muttei täs iäs. Jos kurkkaa peilistä ittiään, niin naamakin on ku sateenraiskaama lehemänpaska!

Hankin pienen kaksion, työsuhteasunnon Malmin keskustasta, Ormusmäentieltä, läheltä työpaikkaani. Maksan vain nimellistä vuokraa.

Asetumme sinne Paavon kanssa kimpsuinemme ja kampsuinemme. Olen laittanut avioerohakemuksen vireille ja saanut Esan allekirjoittamaan lomakkeen, ensimmäisen vaiheen, tosin pitkin hampain. Puoli vuotta olisi harkinta-aikaa ja erillään asumista. Sen jälkeen ero myönnettäisiin, jos sen vielä silloin haluaisi.

Muutto sujuu ihmeen helposti. Esa nyökkää, kun kerron muuttavani erilleen. Se on hiljaa ja näyttää siltä kuin ei kuulisi sanojani tai ymmärtäisi niitä. Sillä muuta tärkeämpää mietittävää ja olutpullo vie itsensä sen huulille kaiken pohdinnan lomassa.

Esa siirtyy olohuoneen ikkunan viereen, seuraa siitä muuttolintujen matkaa ja tarkkailee minkälaisia pilviä taivaalla leijailee, mistä suunnasta tuuli käy. Tunnen miehen ympärillä loputonta tyhjyyttä kuin se olisi ontto, laajeneva rengas.

Kykeneekö tuo enää mihinkään hyvään, sitä en tiedä enkä välitä selvittää.

Esa on enimmäkseen poissa kotoa, kun haen tavaroitani. Sanon ottavani Paavon, mutta se saa tietysti tavata poikaa, vaikka joka toinen viikonloppu. Voimme sopia tarkemmin myöhemmin milloin Paavo on sen luona. Kenties tämä tulee Esallekin helpotuksena. Se on vapaa toteuttamaan itseään vailla mitään kivirekiä ja ärsytystä. Nyt sen ei tarvitse enää salassa tapailla sitä Hannelea tai ketä sitten tapaileekin.

Hankin käytetyn sängyn makuuhuoneeseeni ja Paavolle oman pienemmän petin. Ostan kirpparipöydän, vanhan sohvan ja television. Näillä pääsen alkuun.

Tervetuloa uusi elämäni!

Televisio on auki, vaikka sen tarjonta tympäisee, ruokaohjelmia ja

idiooteille laadittuja tietokilpailuja. Muistelen haikeudella todellisten tietoniekkojen Hardi Tiiduksen ja Esko Kivikosken välisiä kilpailuja ohjelmassa Naapurivisa, jota lapsena katselin.

Silti tuo laatikko äänтелеe olohuoneen nurkassa kuin lisäksi asunnossa olisi elävä ihminen. Keskusteluohjelmassa puhuu joku mies suu vinossa. Leipälävenkin pystyy siis siirtämään toiselle reunalle kasvoja. Ehkä miehen kaikkietäviensä sanojen paine on täyttänyt suun niin kukkuroilleen, että vellireikä kuten mutsi sanoisi, on lähtenyt vierimään sivulle. Huvittaakseni itseäni harjoittelen hetken suu vinossa puhumista.

Olen nähnyt lehdessä ilmoituksen, jossa alueen harrastajateatteri hakee laulutaitoisia näyttelijöitä lastennäytelmään Kasper, Jesper ja Joonatan -Kolme iloista rosvoa, ja ilmoittaudun oitis. Laulutestin jälkeen pääsen heittämällä mukaan Joonataniksi.

Saan taas näytellä ja laulaa. Esityksiä on kahdeksan kertaa, ehkä enemmän riippuen yleisön määrästä. Vien Paavon vaikka ryhmäpäiväkotiin ellen hoitoa saa muuten järjestymään. Harjoitukset ajoittuvat iltoihin. Tunnen kuplivaa iloa tästä ja entinen Saana alkaa uida vaatteitteni sisään.

Uusi katuni vastaanottaa lauantaita, raikasta aamua, josta taivaanrannassa näkyy aavistus. Tämän kadun tehtävä on kantaa, olla tuki askelille. Välillä siihen tulee kuoppia ja halkeamia, mutta se on selkäranganani, koska osoittaa suoraan uutta kohti.

Nyt tapaan viimein pitkän, eteenpäin vievän tien, joka ollut hukassa liian kauan. Menneisyyden jätän ulos ovensuuhun, ja pyyhin upouudet kenkäni siihen elämän paluun merkiksi.

Hinaan itseni muutamia kertoja kuntosalille pudottaakseni painoa. Ulkoilen, lenkkeilen ja vietän terveellistä elämää. Voin lähes yhtä hyvin kuin joskus aiemmin tanssitunneilla ravatessani ennen elämäni kesää. Tämä liike olisi pitänyt tehdä ajat sitten. Olen nuori ja elämä saattaa tässä vaiheessa varalleni vaikka mitä vielä, ajattelen peilin edessä.

Kasvatan taas pitkät hiukset ja hankin uusia vaatteita. Tämä ihme tätilook saa nyt väistyä. Alan pitää itsestäni huolta. Peilistä näen vaalean mimmin seisomassa eteisessä. Sitä katsoessani haluaisin nähdä tuon naisen taakse peiliin. Ymmärrän, että olen nyt tekojeni kokoinen, en sen pituinen kuin olen.

Kilot karisevat jo muutamassa viikossa entisiin mittoihini ja vanhat farkut menevät jalkaani, joita käytin ennen avioliittoani. Eroaminen ei silti käy sormia napsauttamalla eikä elintason pudottaminen isosta talosta ankeaan vuokratukseen. Mutta nytpä olen omillani. Näytän kaikille, että pärjään.

Täältä pesee!

Paavo sopeutuu nopeasti uuteen tilanteeseen ja siihen, että on enimmäkseen minun luonani. Välillä Esan äiti Kaarina hakee pojan, sillä pelkäänsä Esan käsiin ei Paavoja voi luovuttaa. Tiedä mitä tapahtuisi pojalle, jos Esalla olisi kannäysputki päällä. Muistan hyvin hetken, jolloin jätin heidät hetkeksi kahdestaan ja palatessani kaikki hellanlevytyt hohkasivat kuutosella, pyykkikone paukkui, pulppusi vettä kannen alta ja Paavo roikkui yläkerran kaiteella.

Joinakin iltoina, kun Paavo nukkuu, valvon pitkään, pyöriskelen sängyssä ja tuijottelen eteeni. En ole ehtinyt käsitellä kaikkea tapahtunutta. Hieron käsivarsiani ja käperryn peiton alle. Jokin sisimmässäni haluaa pitää sitkeästi kiinni toisesta ihmisestä, toivoa, että joku pitää minusta kiinni, pitää minut pystyssä. Niin sisäänrakennetusta ajatuksesta ei helposti pääse irti.

Yksinäisyys pelottaa, tulevaisuus pelottaa, mutta mikään, mitä tahansa tulee, ei voi olla pahempaa kuin Esan kanssa eläminen. Se on varmaa.

Joinakin öinä näen painajaisunia, että Esa on samassa huoneessa, pongahtanut värähtävästä ovesta läpi tai seinän raosta sisälle. Joskus olen tuntevinani hänen nyркиniskunsa, kovat sormensa kopeloimassa minua. Joskus kuulen hänen äänensä ja kun käännyn ääntä kohti näen, että miehen suusta valuu norona pelkkää ruostetta.

Pienikin rasahdus talossa saa sydämeni laukkaamaan. Pidän öisin pöytälamppua päällä. Välillä herään keskellä yötä silkkaan kauhun tunteeseen. Pitää käydä tarkistamassa, että ovi porraskäytävään on kiinni ja turvaketju päällä.

Kun Paavo on luonani, otan usein pojan viereeni nukkumaan. Hänen ihon tuoksunsa, tasainen pikkulapsen hengityksensä ja tuhinansa rauhoittavat minua.

Työpaikallani ehdotetaan, että menisin jollekin senssipalstalle ja kävisin tapailemassa vapaita miehiä, sillä löytäisin varmasti sitä kautta uusia ystäviä. Jengiä selvästi vaivaa äkkinäinen sinkkuuteni. Pitäisi päämääröidä joka askeltani, määrätä keitä saan tavata ja keitä en. Muutama jo tietäisi minulle sopivan jannun.

Olen yksinäisinä hetkinäni viestitellyt erään hepun kanssa hakeakseseni tukea ja neuvoja eroon liittyen, sillä miehellä on takanaan noin parinkymmenen vuoden liitto, josta se eronnut. Mies lupaa antaa minulle vinkkejä miten selviäisin erosta parhaiten, kun tapaamme.

Sovimme treffit yhden kahvilan eteen Tikkurilassa. Minulla on tenarit jalassa, huppari ja urheiluhousut. Olen käsittänyt miehen olevan noin nelikymppinen, mutta se näyttääkin yli kuusikymppiseltä. Sillä on harmaat hiukset, paksu niska, vetinen katse, roikkuvat silmäluomet ja posket. Menemme kuitenkin kahvilaan sisälle. Tilaan vain cokiksen ja mies ottaa teetä. Kun olemme istuutuneet, se toteaa heti:

– Et ole lainkaan minun tyyppiäni.

– Etpä sinäkään minun, saan sanotuksi ja mietin, että onpa mestarilliset alkurepliikit treffeille. Miehen nimi on Erkki.

Tässä pitää nyt istua sen aikaa, että saa juotua juoman loppuun, keran tänne on tultu. Erkki ei puhukaan erostaan ja siitä selviytymisestä, vaan ainoastaan naisistaan eron jälkeen ja esiintymisestä.

– Minullakin on kokemusta harrastajateattereista, Erkki kehaisee ja sutaisee hiuksiaan.

Naurahdan johonkin kohtaan ja se tillittää minua kiinteästi.

– Hei, sinä olet oikeasti kaunis, varsinkin hymyillessäsi. Istu nyt suorassa ja katso silmiin. Tapakoulutuskursseja olen vetänyt ja on tärkeää, että naisella on hyvä ryhti.

Miksi istut noin läjässä? Selkä suoraan ja pää pystyyn! Sinun tulee kantaa ylväästi joka senttisi ja käyttää korkokenkiä ja hameita. Pitkän

PÄIVI SIHVOLA ON KIRJOITTANUT VIHDOIN JATKOA KUUME-ROMAANILLE, JOKA ILMESTYI EDICO OY:N KUSTANTAMANA 2011. TARINAN VOI LUKEA ITSENÄISENÄ TEOKSENA.

KUPARIPARTA JATKUU LÄHES SIITÄ, MIHIN KUUME LOPPUI. SAANA ON SAANUT TEMPAISTUA ITSENSÄ IRTI ALKOHOLISTIMIEHESTÄÄN ESASTA JA ALOITTAU NYT UUTTA, ITSENÄISTÄ ELÄMÄÄ POIKANSA PAAVON KANSSA HELSINGISSÄ. POHJALAISTA MURRETTA PUHUVA ÄITI INKERI ON ERONNUT SAMAA AIKAAN. VAHVALLE JA DOMINOIVALLE INKERILLE JÄTETYKSI TULEMINEN ON KASVUN JA MUUTOKSEN PAIKKA. INKERI LAUKKAA TREFFEILLÄ JA AJAUTUU TOINEN TOISTAAN HULLUMPIIN TILANTEISIIN.

ROMAANISSA KÄYDÄÄN LÄPI SAANAN JA INKERIN ELÄMÄÄ NOIN VIIDEN VUODEN AJALTA ETEENPÄIN. ALUSSA ELETÄÄN SYKSYÄ 1993. TEOKSESSA SELVIÄÄ MITÄ KUUMEESSA KADONNEELLE JUSSILLE TAPAHTUI. PALASET LOKSAHTELEVAT PAIKOILLEN. RANKKOJEN KOKEMUSTEN JÄLKEEN ELÄMÄ HYMYILEE SAANALLE VIIMEIN.

"SIHVOLAN KUVAUS ON VÄRIKÄSTÄ, VÄLIIN HYVÄN HUUMORIN RYYDITTÄMÄÄ. HÄN ON VARSIN ILMEIKÄS JA SYVÄLLINEN TARINANKERTOJA, JOKA LUONTAISESTI OSAA TAUSTOITTAU NIIN HENKILÖITÄ KUIN TAPAHTUMIA. SIHVOLAN ROMAANI KUUME ON KYPSEÄ ESIKOISEKSI JA HARVINAISEN TUORE SEKÄ OMINTAKEINEN. HÄNELLÄ ON KUULAS OTE KERRONTAAN JA LUJA PERSOONALLINEN SÄVY KAUTTAALTAAN."

RISTO KORMILAINEN, KALTIO

BoD

